

KA" szálloda

zenben.

...közönséget, hogy a főpiacz legnagyobb kényelemmel be...

...közönségnek rendelkezé...

kávéházzal

KKAL stb.

...szálloda saját társas ko...

...szálloda b... r p i n c z é j e

...magyar borokkal van ellátva,

...kínálóságnál fogva elisme...

...közönségnek az "Arany biká...

...szereplők.

...partitúrákat.

Tisztelettel

Her Hermann

...bikát szálloda bérleje,

DEBRECZENBEN.

önység!

...jelenteni a n...

...ferfi szabó...

...ezett öszi és tél...

...ves megrende...

...nak.

...ram saját sza...

...művészekkel

...is az alk u

...12 fizetés

...ezután is kér...

...egnek

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

...

DEBRECZEN

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASZATI HIRLAP.

A debreczen-vidéki „függetlenségi párt” közlönye.

Megjelen hetenkint ötször: hétfőn, kedden, szerdán, csütörtökön és szombaton.

Hirdetési díj:

Négy basáboš petisórát 5 kr. Nagyobb terjedelmű, mint színtén több izbsli hirdetések, alku szíriut a legolcsóbb árért.

Bélyegdíj: minden beíratásért külön 30 kr.

„Nyilt-tér”-en megjelenő közlemény minden petit sora 15 kr.

Név- vagy bérmentetlenül beküldött kéziratok nem vétetnek tekintetbe. — Ugyasintón kéziratok nem adatnak vissza.

Vasuti szerencsétlenségek.

Nevetjük bátyám uramat, énem asszonyt, mivelhogy nem lehet rá venni őket a gőzkocsin utazásra, s szinte csodálkozunk, miért ezekik ők a közlekedési vállalatok agnepszerűbbikét a vasuti vonatot „ördög szekereknek.” Az unoka vi-zkedve szokik fel a sístergő ször-vetegre és kaczag a nagy mama aggodalmán, tünődésein, s az utazó közönség nagy része is tulzottnak bírja az aggodalmakat. És vajjon mit zottak-e?

Ki vigyázza a hírlapok újdonsági rovatait, s a vasuti szerencsétlenségekre vissza emlékezik, eszébe jut a „multkori” mikor a „jelenleiről” olvas, az az aggodalmakat nem bírja tulzottnak. Olyan gyakran következik egymás után a szerencsétlenség; most az állomáson, majd a pálya hosszán, vonat kikiklás, hid-zakadás, melyek mind ember áldo-atokat követelnek és pedig nagy mértékben, hogy az emberben mulha-tatlanul feltámad a gondolat, ha vajjon nem a könnyelműség játszik-e szerepe, vagy pedig a milliókba ke-lő közlekedési eszközök, nem-e any-nyira hiányosak, hogy több vész-jlik bennök, mint nyereség az em-beriségre.

A tapasztalatok igazat adnak az aggodalmaknak.

Ha már azt vizsgáljuk, mi része van a szerkezet hiányainak és a köny-nelműségnek az előforduló szeren-csétlenségekben, úgy arra az ered-

ményre jutunk, hogy a legtöbb bal- esetet a könnyelműség idézi elő.

Tekintsük a legközelebbi ese-tet. A Dráván átmenő vonat számára egy hid volt összeállítva fából, mint annyi más helyen is. A hidat pár órával előbb szakértők vizsgálták meg és használható állapotban le-vőnek mondották ki. S mi történt? A hidon áthaladó vonat alatt a mü leszakad, a kocsik egyrésze behull a vízbe, emberek sérülnek halálra, és emberek fulnak hullámsírba. Vaj-jon nem a legbüntetendőbb könyel-műségre vall-e ez?

A legtrikább esetek közé tar-tozik a körülmény, midőn szeren-csétlenség a vasuton a holt-anyag, vagy a szerkezet hiányai miatt tör-ténik. Vasuti kisiklásokat nem igen vezethetünk ez okokra vissza, mert a legtöbb esetben ott is a gondat-lanság szerepel. Talán egyedül a vé-letlen törések volnának a fenti okra visszavezethetők, de az ilyes szeren-csétlenségek számba sem vehetők a könnyelműségből kifolyó ezer más esetek mellett.

Mi azt tartjuk, hogy az ember-élet a legdrágább, mert megszerez-hetetlen; azért mindazokat, kik kö-nyműségük által veszélyeztetik az emberi életet, ép oly bűnösöknek tartjuk, mint kik kiszámított terv szerint járván, eljutnak ugyanolyan eredményre, s ezért követeljük, hogy az államhatalom legteljesebb szigorát éreztesse azokkal, kik arra könyel-mű eljárásuk által okot szolgáltat-nak.

De követeljük egyszersmind azt

is, hogy azon hiányok, melyek ten-gerszámra fordulnak elő a vasutvo-nalokon, a legnagyobb lelkiismeret-ességgel pótoitassanak; követeljük úgy az államvasutak igazgatóságá-tól, mint az egyes vasuttársulatok-tól, hogy vonalaikat lelkiismeretesen vizsgálgassák át és a szükséges in-tézkedéseket tétessék meg, mert az eddigi botrányos hanyagságnak vég-zetes következménye az eszéki eset, melynek ismétlődése gyalázat lenne hazánkra.

Követeljük különösen, hogy a szolnok-i, már annyiszor hírlapi közlemények alkalmat adó fa hid megvizsgálgassék. sőt más által pó-toitassák. Ez egyik a leghaszna-tabb vonal, s állandóan rettegésben tartja az utasokat rozszant fahidja.

A vasut és a gőz civilizációnk egyik legerősebb biztosítója, szerke-zetének magas fejlettsége számtani-lag biztosít a szerencsétlenségek el-len. Hogy mégis annyi a baleset a vasuton, az a könnyelműség és a szük-keblűség kifolyása. Az állam hata-lom van hivatva védeni a polgárság érdekeit, elejét venni bölcs intézke-désekkel a bajnak, büntetni a vét-kes tett elkövetőit. Meg látjuk, hogy az eszéki tragédiából mi tanulságot von le az állam hatalom. Meg lát-juk, milyen óvintézkedéseket léptet-életbe a jövőre nézve.

— A láthatár. Ha nem mondhatjuk is, hogy a politikai láthatár vészjelző: mindenesetre különös jelenségek tűnnek fel azon. Legelső sorban feltűnő, hogy a

királyi család hosszasan Magyarorszá-gon, a trónörökös-pár pedig Erdélyben időzik, rövid időn másodsor, és ott a trónörökös nyilatkozataival igyekeznek a hangulat gyorsan előkészíteni. Az is feltűnő dolog, hogy a magyar ezredeket otthon helyezik el, s hogy felsőbb katonai körök is megengedik, ami ezelőtt sohasem tör-tént, az ezredeket a „Szózat” hangjainál vezényelni imára. Figyelemreméltó dolog az is, hogy magyar ezredeket helyeznek az orosz határ felé, köztük a debreczeni 16-ik huszárezredet. . . . E dolgokat tekintve, mindenesetre konstatal-ható, hogy a láthatáron gyanus jelenségek merülnek fel.

— A trieszti hangulat. Trieszt lakossága a merénylet megkísérlésének idejekor épen úgy, mint most egészen nyugodt és magaviseletével epenséggel nem árulja el azt, mintha elitélné akár Oberdankot, akár az irredenta hivat. Inkább arra lehet következtetni, hogy a lakosság nagy része az irredentisták elveit osztja. Az irredentista lapok kiadóhivata-lait valóságos ostromolja a közönség. — Meg kell jegyezni, hogy ezek a lapok a trieszti ünnepélyeket, nemkülönben a császár és családja tagjainak Triesztben való időzését agyonhallgatták. Ez az eljárás annyira népszerűvé tette az irredentista ujságokat, hogy némelyikből két, sőt három kiadást is kellett nyomtatni. Oberdank a vizsgáló bíró előtt bátran, sőt vakmerő-en viseli magát. Nem igaz, hogy vallo-másokat tett volna; minden kérdésre ki-térőleg válaszol.

— Ifj. gr. Ráday Gedeon tegnap tette le Budán, miniszteri miniszter a király kezébe az esküt. Kineveztetése legközelebb tétetik közzé a hivatalos lap-ban.

ketlen mélységbe jutott ő, és borzasztó ismeretlen csodaállatokat fedezett fel ab-ban! —

MÁSODIK RÉSZ.

VI.

Artois gróf ő fensége paripa-istállója.

Prósákkal nem leszünk fősvényeb-bek vitézünk egyike ellen, mint a másika ellenében voltunk; megmondottuk, hogy Danton hol és miképen lakott. Mondjuk meg azt is, hogy Marat hol és miképen lakott.

A Neuve de Berry utca, és a Fau-burg du Róule végén, a régi királyi fa-iskola talaján, emelkedett föl Artois gróf paripa istállója egy nagyszerű épület, melynek leírását, olvasóink engedelmével meg-kíséreljük, mely mit reméljük, e történet megérthetésére hatalmas eszközzel fog szol-gálni.

A herceg, akkor 31 éves, az az életkora teljességében fiatalsága teljes he-vében, a fényűzést szerette mindent sze-retve ami a fényűzést földszíti és külö-nösen azt szerette, ami ezen fényűzést a párisiak szeméi elől elrejtette, — kik meg-lehetős rosszul valánk hangolva iránta, fi-vére a Provence gróf ravasz magaviseleto folytán ki egy alkalmat se mulasztott el, anélkül, hogy az egész család népszerű-ségét maga részére el ne foglalja; her-czeg, mondjuk, Bellangér építómesterét megbizta, miként részére egy tervet ké-szítsen, hogy pénzt kiadhasson és nyer-hessen; hogy romlására nyerekedésére szolgálhasson.

(Folyt. köv.)

A „DEBRECZEN” TÁRCZÁJA.

Danton és Marat.

DUMAS SÁNDOR „Ingenué” című történelmi regényéből.)

ELSŐ RÉSZ.

V.

24.

A fehérek kereskedése.

Ő nem lélepett a szószékéről, hanem levitetett.

De azon pillanatban, midőn minden ar felé nyult, midőn minden kéz — mely nem érinthette, tiszteletére tapsolt; mi-dőn minden hang ama tagolatlan kiáltást tette ki, melyek néha az örömet épen oly orszasztóvá teszik, mint a haragot; az aj-tára hatalmas kopogtatás volt hallható az alczáról.

„Csitt! kiáltá a gyűldéhelyiség tulaj-onosa.

És rögtön teljes csend lön.

Az általános hallgatás közben, az ut-za kövözeten az őrség fegyver tusáinak örrenését lehetett hallani.

Ekkor másodsor kopogtattak és he-esebben, mint először.

„Nyissátok ki — mondá egy hang, n vagyok . . . én Dubois! az őrség lo-gaga személyesen, ki tudni akarom, hogy mi történik itt . . . A király nevében, nyissátok ki!

Ugyanazon pillanatban és mintegy bellet által elfuvtva egyszerre aludt el minden gyertya és a társaság legmélyebb létségben volt.

Egy percig megtűdve és biztonta-ságában érezte Danton, hogy őt egy

erős kéz, ökle csuklójánál fogva szorosan visszatartja.

E kéz Marat keze volt.

„Jer! mondá ő, — fontos dolog, hogy közlülünk sem az egyiket sem a másikat el ne fogják, mert a jövődönök szüksége van még mi reánk.

„Jer! viszonzá Danton; könnyű azt mondani . . . Én mit se látok . . .”

„En látok — válaszolá Marat — oly sokáig éltem az éjjelben, hogy a sötétség az én világomná vált.

És valóban ugyanazon gyorsasággal és ugyanazon biztossággal huzta tovább Dantont, mintha mind a ketten fényes nappal, a nap színe előtt mentek volna.

Danton átlépett egy kis ajtó küszö-bén és egy esiga lépcső első hágesójára jutott, melynek nem ért még a közepére, midőn az ajtó sarkait csikorogni és a fő-bejárású kaput, az őrzőket fegyvertusái alatt, betörni hallotta.

Ezen első zörjére elijesztő zaj kö-vetkezett. Az őrzőket nyilván benyomult a gyűldébe.

E pillanatban egy ajtó nyitott ki Marat, mely a des bons Enfants utcára vezetett.

Az utca elhagyatott és csendes volt. Marat bezárta maga és Danton után az ajtót, és zsebébe dugta a kulcsot.

„Nos! két gyűldét látott ma én, — mondá ő — a társadalmi gyűldét, és az emberi jogok gyűldéjét” az egyikben a négerkereskedésről beszéltek a másokban a fehérek kereskedéséről, melyik foglal-kozik az ön nézetei szerint a nemzet va-lódi érdekeivel? Mondja meg ön!”

„Marat ur — viszonzá Danton — én őnt — erre csak igazságot fog nekem szolgáltatni — az első szónál az első pil-

lanatban megértettem, és hiszem, hogy nekünk miután egymást megértettük, megis kell ismerünk.”

„Oh! igen!” — mondá Marat — és én ismerem őnt, de ön nem ismer engem . . . Jó! tehát legyen! . . . regge-lizzen ön holnap velem!

„Hogyan?”

„Artois gróf paripa istállójában . . . kérdezősködjek ön Marat orvos után; de előre megmondom önnek, hogy én nálam nem reggeizünk úgy, mint önénél, délben ebédelünk.”

„Mindegy! Az ön kedvéért, nem a reggeli kedvéért fogok megjelenni.”

„Oh! Ha az ön kedvemért jön el ön, akkor nyugodt vagyok; mert jó fogadta-tásban részesülend ön, s ön megelégedett fog lenni.”

„Tehát holnap!” — mondá Danton; — oly mozdulatot tévén mintha távozni akarna.

De közeledett ismét aztán Marathoz, kinék kezét meg nem eresztette el egé-szen s így szólá.

„Önök sokat kellett szenvednie”. Marat keresvesen nevetett.

„Hiszi ön?” — mondá aztán.

„Megvagyok győződve.”

„Hm! ő nagyobb bölcsész mint gon-doltam.”

„Nem csalódom tehát?”

„Épen az az, amit reggel önnek el-beeszelni szándékozom” — feleli Marat — „Eljőjjön ám.”

Es mialatt Marat ismét a Palais-Ro-yal piacra ment, eltávozott Danton, a Pont-Neuf irányában, a du Pélican utcán kereszttül.

Ez éjjelen rosszul aludt Danton. Ál-mában mint a Schiller buványa, egy fene-

Kossuth a saját születése napjáról.

A Vasárnapi Ujság Kossuthnak egy 1874-ben írott levelét közli, mely még nem jelent meg. E levél válaszul szolgált Hójasz Péter tállyai lelkésznek Kossuthtól születése napját kérő levélre.

Kossuth többek közt a következőket írja:

Emlékszem az aranyozott rézesaltos nagy családi bibliára, melyből szokás volt atyám házában vasárnaponként néhány fejezetet felolvasni s egy-egy zsolnárt elénekelni s melybe az én s nővéreim születésnapjai a keresztelés adataival, ősi szokás szerint, be voltak jegyezve. A szüleim emléke iránti kegyeletnél fogva ereklyéül becsültem e rézesaltos bibliát, ha meg volna. De nincs. Elpusztult ez is viharos életem fergetegeiben, mint sok egyéb, mire az epedő honszeretet s az emberi érzélem, mire ész és szív becsét helyeztek, s mert vidékünkön s koromban inkább a tágabb körben ismert név, mint a születésnapokat volt szokásban „megülni,” én pedig emlékező tehetőségem fiókjában nem igen tartottam érdemesnek, — hasznosabb dolgoktól helyet lopni a csekély magamra vonatkozó biográfiai adatok számára, — hát biz én lassan-lassan születésem hónapját és napját elfelejtettem emlékezetben megtartani, mindössze is ama negatív reminiscenciám van felőlök, hogy nem a légmérséki változékonyság hónapjában, nem áprilisban születtem, hanem hogy mikor? azt biz én teljes bizonyossággal meg nem mondhatom. Ugy emlékszem előttem, hogy szeptember 16 ik és 19-ik közt, alkalmasint 19 én, de nem merném rá szavamat adni, ambár gyanítom, hogy az eseményt, mely számomra but sokat, örömet vajmi keveset hozott, alkalmasint jelen voltam; bárha talán burkoltan is, mert burkoltan születtem; mely azonban az én esetemben bizony nem igazolta a népies babonabírt, hogy „burkoltan születni szerencsét jelent.”

Tehát ha az anyakönyvtartási pontosság a csorba keresztelési bevallás kitöltését csakugyan megkiváná, méltóztassék odajegyezni nevem mellé, hogy születésem hónapja s napja nem tudatik. Mindennek megvan a maga haszna. Születésem napja nem lévén tudva, nem lesz nap, a mely emlékeket föléleszse, s így nevem hamarabb sülyed oda, a hová vágyakozom, a feledékenység örvényébe.

Kossuth Lajos.

Nagytszeteletű Nagy Lajos urnak válaszul.

Tisztelt barátom nyílt felszólalását, amennyiben biggadt cikkében rám is célzott és bivatkozott, álláspontom szempontjából nem hagyhatom észrevétel nélkül, annyival kevésbé pedig, mert engem félre értett.

Egyik nevezetes és igazán fontos állítása, hogy „a magyar állam ma nem vallás felekezett nélkül.” Ez szomorú való, de csak részben, mert még sem állunk ma ott, mint állottunk még 1848 előtt is a rendi országgyűlések korában, s a felekezeti egyenlőségnek több előnyével dicsekedhetünk, mint akkor s a múlt századokban. Én magam kimondám sokszor kifogásolt beszédemben, hogy az „állam legyen laikus s az egyenlőség magas elvével néve nem szabad részrehajlónak lennie, egyes felekezetet kiváltságolnia.” Nyíltan hangoztatám „nekünk kell dolgozni azon, hogy az állam mindnyájunké s ne egy előjogozata egyházé legyen.” Elismérem, hogy ma is fen állanak az egyház kiváltságai (értvén a kiváltságot egyházat alatta) a többi egyházak hátrányára, s erősen sürgetem, hogy az el nem hordott régi gátok távolittassanak el. Ide törekedni a szabad állam és szabad egyház híveinek szép kötelességük. Ez a század egyik nagy kérdése, ebben izadoznak Német, Francia és Angolország nagy államférfiai, hogy ily eszme lebeg előttem is, az azt hiszem, bennem s nézetemben nem elítélendő. A laikus állam nálunk még csak eszményi, de már is tétettek sok fontos lépések a valósiságra. Másfelől az is való, hogy ha minden egyház, tehát a miénk is ellene dolgozik a valósiságnak, az állam célja nagyon nehezen és soká érteik el.

Másik tétel „hogy református egyház iskolák nélkül megélhetne” — oly állítás, melyet én soha nem mondtam. Én csak annyit mondtam „hogy ha valami szörnyű vihar elsodorná minden iskolánkat, én akkor sem féltésem a keresztényen egyházat, ez megtalálta minden időben lét védekezését.” Ez állításomból csak annyi következtethető, hogy a keresztényen egyház lételet nem tartom egyes egyedül az isko-

lák életéhez kapcsoltnak; szörnyű viharok jeltém azon társadalmi válságot, mely elsodorná az egyházat az iskolaét, s épen ez által jeltém, hogy én azt nem kívánom, hogy minden iskola az állam kezébe menjen, sőt kimondám, hogy az ily „tulzó radikalizmus nem hazánk sorsába illő.” Én felekezeti iskoláinkat lángolólag szeretem, nélkülözhetetlenek tartom jelen viszonyunk között; s mig van felekezet, mely fentartja iskoláit, én sem adom fel soha. De nem eszmé kétségbe akkor sem, ha az állam azon jogtalan zsarnokságra sodortatnék, hogy a tanítás, iskola alkotás jogát elragadná minden egyháztól; — az egyház mint hit és tud intézmény akkor sem semmisülne meg, a pogány római császárok üldözésekor s az állam iskolák nélkül — alig volt 3. lelkész képezdeje — diadalra emelkedett. Mily eltéréssel találkozunk már is, és nálunk is: van egyházkerület, melynek jogakadémiája nincs, másoknak meg tanítóképezdeje hiányzik, vannak számos és nagy egyházak, melyek meg az elemi iskolákat adták fel. Történt mindez a zsinat előtt és nélkül. Még az is kérdés: mily fajta iskola az, mely nélkülözhetlen?

Azt igen is mondtam, még pedig fájdalommal eltelve, hogy a saját hitelvitelket feladó iskoláink iránt nem rajongok. De azt is mondtam „ha más (az állam) tart ilyet, a felelősség nem enyém.” A hit is oly elv, mint a jog, sem egyiket, sem másikat feladni nem szabad, különben elváltozunk. A magunk filléreink fentartott iskoláinktól követelem, hogy saját hitelvitelket, vallásunkat tiszteletben tartsák. Azt hiszem oly állítás ez, amiben Nagy Lajos barátom sem ütközik meg.

Távol legyen tőlem, hogy hidegséget mutassak felekezeti iskoláink iránt! Ez ellen tiltakozom, sőt naponként tettekkel mutatom meg szeretetemet irántuk, hanem vallásomat jobb szeretem még az iskoláknál is azon esetben, ha a kettő közt volnék kénytelen választani. Az egyház, ha van benne lángoló hit, teremthet száz és száz iskolát, a mint teremtett is; de a vallásunyelő, hitfelelő iskola, valamint soha nem teremtett egyházat, úgy meg sem lesz képes védeni.

Az egyetemnél nézetem ez. — Mi protestánsok csak akkor létesíthetjük azt, — ha mind az öt kerület, — sőt még az ágostaiak is egygyé forrnak e célra, s akkor is állam engedéllyel, mert a mívelt föld kerékességén seholl állami elismertetés nélkül ma már egyetemet állítani nem lehet. Miután azonban sem a kerületek összakarata eddigelé e célra meg nem érlelődött, sem anyagi erőnk ahhoz elég nincs, — róla beszélni most időelőttinek tartom. Egyébiránt az egyetem sem vehető meg az egyházat, ha magában nincs oly erő, hogy az egyetemet is megfékezze, egy megfékezett egyetem pedig megszünt a szabad tudomány menzarára lenni. Van még az egyetem állításnak két más módja is, de arról most szólni hely és alkalom kívüli. Csak annyit érintek meg, hogy míg az ország 3 intelligens városa mozog és áldozik, hogy a 3-ik egyetem kebelében nyitassák meg: addig nagy Debreczen néman vesztéget, még csak nem is eszmél e kormozgató kérdésnél.

En megvagyok győződve, hogy a magyar protestáns egyházak iskoláit illetően, nincs mit tartani, félni a magyar alkotmányos kormánytól. A felekezeti iskolák jogát oly sokan védjük e hazában, s azokra az államnak is nagy szüksége van, hogy nyugodt lélekkel fejleszthetjük iskoláinkat, azonban megállapodunk nem szabad, hanem fejleszteni kell azokat, mert különben elmaradunk, a protestantizmusnak pedig elmaradni semmi téren nem szabad.

Balogh Ferenc.

Társadalmi mozgalmak.

Ardényi Dezső, jeles tollu hírlapíró, kinek a felvidék magyarosítása munkájában, mint a pozsonyi magyar lap szerkesztőjének oroszlanrésze volt, újabban „Magyarország” czímen folyóiratot indított meg a magyarosodás érdekében.

A folyóirat irányczikke a következő elvett állítja fel:

Magyar nyelvre született polgártársainktól nemzeti önértzetet s nemzetiességük érvényesítését követeljük. És a nem magyarajku néptől? azoktól, idegenajku polgártársainktól nem kívánjuk el az anyanyelvet: legyen az tót, csak maradjon az német, szerb, orosz, horváth vagy oláh csak beszéljenek ők egymás között azon nyelven, de a magyar állameszme ellen ne igazságon, a magyar nemzetiesség ellen ne gyűlölködjenek, s a magyar állami test-

ben ne akarjon külön államot társadalmot teremteni! Legyen egy közös, mindenki által értett állami nyelv. Legyen társadalmi egység, testvéri béke, és honpolgári szövetség a hazaföldjén lakó fajok, népek és nemzetiségek között, hisz egy anya szült, egy anyaföld táplál, közös egy érdektünk van: ez a szép magyar Hazza! — Erre kell az országos magyar egyet; ezért alakítsuk meg!

A folyóirat másik czikke kifejti, mily eszközzel és módokkal lehetne a magyar nemzeti társadalmat erősíteni, fejlesztetni. Bevezetéké ezt mondja:

„Ország, melynek vezérnemzetisége gyöngye, vajmi keveset számol. Valljuk meg: a magyar nemzetiség nem elég erős. Valljuk meg, hogy a Magyarországon lakó nem magyar ajku nemzetiségek összességének számarányával szemben kisebbségben van. De ha kisebb, mint együtt a többi összesen, kétségkívül tömegre is nagyobb, mint a többi nemzetiség bármelyike, — több mint azokból kettő! Vagyona, műveltségére azonban erősebb, hatalmasabb mint a többi nemzetiség összevéve s nemcsak hatalmasabb, de vagyonra kétszer, műveltségére négyszer, sőt ötszörte hatalmasabb.”

A magyar nemzetiséget ezen vagyoni és szellemi fölény kétségkívül feljogosítja a vezetésre; feljogosítja még akkor is, ha számbeli tömege a többi nemzetiség bármelyikével szemben volna nagyobb és hatalmasabb.

E jog alapján az országos magyar egyet szervezkedési programjánál következő nyolcz pontban állítja fel javaslatait:

1. Lelenczházak, hogy azokban apanyaga hagyvit árva magyar polgárokká neveltessenek.
2. Kisdudorók, hogy azok által a magyarosítás a községekben előmozdítások.
3. Az iskola, hasonló czébről.
4. A nemzetiségi csere.
5. Az ismétlő iskola.
6. Népkörök alapítása, hogy a mit tanultak iskolákban és ismétlő iskolákban az életben se feledhessék el.
7. Nép- vagy falusi könyvtárak felállítása.
8. Felnöttek oktatása.
9. Buzdítás, jutalmak a tanításban kitűnő tanító és a tanulásban kitűnő tanuló részére.

A vidékről.

H.-Büszörmény szept. 20.

E becses lap folyó hó elején megjelent pár számában a „Debreczen saját levelezőjéről” polgári gimnáziumunkra vonatkozólag közölt cikkre már akkor óhajtottam volna röviden szólni, azonban mert épen azon időtájban az egész ügy új fordulatot látszott venni, vártam, azt tartva más oldalról is, hogy ami kérik nem mulik, s most a midőn a városunkra nézve felette fontos ügyben némi újat is mondhatok az érdeklődő közönségnek, a szerkesztőség kegyes engedelmével „y” levelező barátomnak állok elébe!

Hogy „y” levelező barátom a hajdubüszörményi meglevő s már másfél százados reform. gimnázium mellé s azzal kapcsolatosan felállítatni tervbe vett polgáriiskola ügyében hozott több rendbeli egyháztanácsi és városi képviselői közgyűlési határozatokat — mint az ügyre szorosan tartozókat — az érdeklődőknek tudomására hoz: arra semmi szavam nincs, de hogy az ezen végzéseket kiséző véleményével egy tünteti fel az ügyet, mintha annak az egyháztanács előmozdítója, a városi nemes közösség pedig ellenléte volna, azt kereken tagadom, nem hagyhatom emítés és megjegyzés nélkül.

Lassa édes levelező ur, gondolatkarcolataival az Egyháztanács eljárását ha nem is épen maszkírozta, de minden esetre ott szakította meg szeptember elején közölt cikkeit, hol tulajdonképen a közönség itéletét még nem mondhatott, s elhallgatva az egyház mulasztását, a városi közönség addig lejártszott szerepét a maga valódiságában kizárta s végszava az volt, hogy a városi közönség nem is akar semmi jót lendíteni az ügyben. Ez nem igazság! Legyünk méltányosok barátom, s mondjuk el az igaz történetnek csattanó részét is, a hol aztán — ha az ügy nagyon komoly nem volna, nevetni is lehetne. —

Történt biz az urnak születése után 1882-évvél, hogy a hajdubüszörményi közösség által 1882 évi június 4-én, a polgári gimnázium ügyében hozott végzés ugyanazon június hónap vége felé az Egyháztanács kiváló vitás kérdésével tetetvén,

tárgyaltatott s arra „y” levelező által ezen lap folyó hó elején megjelent számában közölt — különböző helyielyekkel egyúttel nyírtlen hangzó, hatóságos mellett egészen jogos téren álló, részben méltányos és részben remagyarázhatlanul ügyiránti lelkészedés s nem épen vagdalózás nélküli végzése hozatott, amde a közösség által végzésül való serénykedésben felülmúlva a városi egyháztanács, június hó végén hozott végzését 8-mond nyolcz teljes hétig nem hozatott a városi hatósághoz!

Tudja ezt nagyon tisztelt „y” — azt vélem kegyes engedelmével, — nincs olyan maszlagot evett bajszom, laudó, ki e ténynyel szemben azt állítaná, hogy az egyház komolyan akart polgári gimnázium ügyének előmozdítását — melyben álláspontjának helyesessége s a városi nemes közösség tennivalóját teljesen kifejtette — haladéktalanul átvetet volna a városhoz, az bizonyára elég töleg és végleg intézkedett volna e felügyelet. Ez olyan tény, melylyel szembekezdés ma már felállítani sem lehet, — nyitván feltevéstünk a közösség legmagasabb s alább olvasható idevágó végzése.

Azon kérdést koczkatatom meg „y” levelező barátomban, hogy: hát ugyan akar valami jót az iskola érdekében az Egyháztanács, mely a városi nemes közösségtől azt kéri, hogy az új tanulókat 300 forint fizetést és egyszeres forint adót adjon, és a midőn végzését 8-mond nyolcz teljes hétig nem teszi, — tehát tanulókat küldő tanárain az új iskolai évben könynyebbiteni nem fog, hanem azok még az 1882/3-ik tanévben is két-két osztályt fognak vezetni, azok fizetését 600 forintról 8 sőt 7 száz forintra is fel nem emeli: hogy azoknak legalább ösztönt s némi kedvet adjon a munkára!

Nem, és ezerszer nem akar semmi jót! — Ez szűlte aztán azt, hogy tanárain állásukat elhagyni nem akarták s öket jövőben vetett bizalom mellett csak is az iskola iránti meleg ragaszkodás és az tartotta vissza, hogy az iskolai év beköszönte, iskolát, Egyházat és növendékeket bizonytalanságnak odadobni nem akarták. Az egyház a tanárok fizetését 300 forintként legalább egyszeres forinttal fölhívhatta volna a nélkül, hogy a közösség készítésére bizottság kinevezésére szűkített volna. Az a bizottság kinevezés nélkülön csak is elnapolásra való, — az csonyig majd össze ül, rá érnek a tanulárvári, ny sincs semmi más dolguk mint a tanítás.

Hát a számadógondnok nem küll költséget készíthetne, ha rá bízom mint akárhány bizottság?

A számvéveinek 400 frt fizetése a hely üres, és betöltésére bizony nagy szükség, elvégi annak a semmittevé munka nélkül akárki, a számadás vagy más olyan természetű ügyek végzése vagy átnevezést székén volna ha tanárokrak, vagy tanítókrak vagy egyháztanácsosokra bizni nem lehetne, így ezen 400 forint a 3 gimnáziumi tanár között minden kicsinyeskedés és hosszas szóvitálás nélkül megosztható és egyelőre kitelgítő volna.

A városi nemes közösség ezen ügyben legújabb keletű végzése, — melynek közlését fentebb ígertem, — az egyháztanács június végével hozott de a közösséghez csak augusztus végére hajló időszakban áttett határozatára vonatkozó következőleg hangzik:

„A városi közösségnek f. é. 157. K. Gy. sz. a. kelt határozata, mely szerint a gimnáziummal egyúttel felállítandó polgári iskola vezetésére előállítandó 3-mond részre egyenként 800 forint évi fizetés és külön külön 100 forint lakhatási 28/881 K. Gy. számú határozatban megjelölt földek jövedelméből a birtokrendezés bejöveteleig biztosítatik, továbbá érvényben maradván: kötelezi magát a közösség, hogy azon esetre, ha a közösség elérékezésekor a birtokosok iskolák további fentartásának gondoskodását el mellőznék, a városi közösség a birtokosoktól magára vállalja, mívegen a város lakosaira háromhatolt terhek iránti intézkedés tekintetéből e végzés hatályos megye tek. bizottsági közgyűléséhez terjesztendő, egyszersmind ezen végzés a helybeli reform. egyháztanácsához áttetni határozatik a végett, hogy a 1872 K. Gy. számú határozat értelmében a szervezkedéseket eszközölje.”

Azon erős meggyőződést táplálom, hogy e végzést a tek. megyei bizottság megerősíti, — valamint hogy a reform-

nyagt. egyháztanács szerződés megkötését közli s a pályázatot hirdetőt: az új tanebon nem, legkésőbb beállítja.

Fentebbi végzést tartozik egyháza, hété város tulajdonképen fedezi, mert az illető a városi pézartárnokból veendik át időre nem is lehet, mivel a végzés nem arra kötelező állítandó 3 tanárnak bérrrel együtt 900 forint. A fent idézett lési határozat hozatala lényegileg kapott kültetett.

A negyedik indítvány a szűkséglet azokra egyháziadókat öt száz vagysis az értékképviselem, mint 80—90 ezer zása. —

Az első indítvány mert ez nem világos. A második indítvány fogadtatott.

A harmadik indítvány, mert világosan van a fenforogó célra védelme még az erkölcsterhek förtészésén fedezet községi szűkség. Ez indítványosság — igen lényegében egészen figyelme mert a meghozott határozat az nem tartozik, mint hogy a nemes város vett pénzéből fizeti a közönség határozata. Szenten vártuk, hogy ad azon meggyőző közbirtokosság vagy nem a képviselőt, hanem egyeteme van hivatalos.

Bármit történt, a ladó kornak — a gyűmegevezett, hogy is a reform. egyház a sor, hogy haladéktalanul szűkséges intézkedéseket tanárainak a fizetések idejében gondoskodják mekről és mindarról, felvirágzását előmozdítja.

Adja isten, hogy nemes varossal szavestvéri viszonyt az új szorosabbra fűzze! adj erősbödött s részben hazánkat s legközelebbi vat és boldogságot, a növelő nemzedéket áll. Vagyok „y” ur

A fumei k

Debr

A fumei kirándónapon mind hazatért láttak, újat tapasztaltak, ság tagjai: bizonyára Mert nem csupán Fiume Velencez nagyszerű nyújtottak meglepő látnivalókat az idegeneknek, pen úgy érezték magidegenek lennének, melyhen volnának, mert randuló társaság habmint Velencezben kiséis, de azért a napnak kozott és eszmét cserélátottak föl. A társamez előnye a magánvalóban megfizethetetlen, mint például Velmon magyar szót halláérzéssel tölti el az em csak otthon, a poros kószálna az ember! Ahogy itt esős időben s porról, mítem tudnak van a maga természetével.

Nehogy azonban a Velencezben egyben a cizmat kipucolnói, si mely szerint soha életetisztítót nem láttam, mind den ház szögleten áll készülekével és eszközök, nehezen tudja el mesteremberek ezek. A tisztító igen gyorsan

